

DE BA ZUIN

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland.”

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Vrijdag 26 Januari 1900.

Jaar II. 14. Blaas de basun!

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post f 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika f 1.75. Voor Z.-Afrika f 1.75. Abonnemenen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóór uit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12, ct. Advertentiën van 1—10 regels f 1; elke regel meer 10 cts. Boekadvertentiën 3 2 maal.

UITGEVER:

G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Agg. I : 4. Is het voor u liever wel de tijd dat gij woont in uwe gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn?

Advertentiën en Bestellingen vrachtfrij te adresseren aan den UITGEVER G. PH. ZALSMAN te KAMPEN. — Kerkelijke Berichten en Stukken der Medewerkers aan den REDACTEUR, dHr. C. MULDER te KAMPEN. — Bijenlandsche Ruilbladen, Inzenden Stukken en Werken ter recensie aan den HOOFDREDACTEUR, Dr. H. BAVINCK te KAMPEN. —

Officiële Kerkelijke Berichten enz.

THEOLOGISCHE SCHOOL.

Het College van Hoogleraren der Theol. School brengt ter kennis van de Kerken, dat het 20 Januari j.l. onderzocht heeft en bevorderd tot Candidaten in de Theologie de Studenten:

H. J. Heida Ez. (adres te Kampen,) en
S. Idema (adres te Oosternieland, Gr.)

Namens het College van Hoogleraren,
Dr. H. BAVINCK, Secretaris

PLAATSELIJKE KERKEN.

OLDEBOORN, 14 Jan. 1900. Hedenmorgen na de godsdienst-oefening is alhier met groote meerderheid van stemmen tot Herder en Leeraar gekozen de Welw. heer Ds. W. T. Nijenhuis van Britsum. De Koning der gemeente bekrone deze roeping met zijne hooge goedkeuring, en geve dat wij onzen vroegeren Leeraar weder als onzen Leeraar mogen verkrijgen.

Namens den Kerkeraad,
J. HAASDIJK, Scriba.

NAALDWIJK, 16 Jan. 1900. Tot groote blijdschap van de Geref. kerk te Naaldwijk maakte haar algemeen beminde Leeraar Ds. K. Troost in de voormiddag-godsdienst-oefening van 14 Jan. j.l. bekend, dat Z.Eerw. volle vrijmoedigheid had gevonden om voor het op hem uitgebrachte beroep naar de Geref. kerk van IJlst te bedanken. Stelde de Heere hem nog vele jaren tot een rijken zegen voor de Geref. kerk van Naaldwijk, is de wensch van kerkeraad en gemeente.

Namens den Kerkeraad,
W. KUIJVENHOVEN AZN., Scriba.

HOMMERTS, 17 Jan. 1900. Men wordt verzocht brieven en stukken voor de Geref. kerk te Hommerts voortaan te zenden aan F. J. KOOPMANS te Hommerts.

GRIJPSKERKE, 17 Jan. 1900. Door den kerkeraad alhier werd een tweetal opgemaakt: Ds. G. Dalhuijsen te Nieuwerkerk aan den IJssel en Ds. J. H. Donner Jr. te Nieuworp.

Namens den Kerkeraad,
P. DE KAM JZN., Scriba.

OVERSCHILD, 19 Jan. 1900. Alhier is beroepen Ds. L. Bos te Nieuw-Dordrecht.

Namens den Kerkeraad,
W. DRIJFHOUT.

MELISKERKE, 20 Jan. 1900. De Eerw. heer H. Meulink, Th. Candidaat, heeft de roeping onzer gemeente aangenomen.

Namens den Kerkeraad,
K. HOUTERMAN, Scriba.

BRITSUM, 21 Jan. Hedenmorgen na de godsdienst-oefening maakte onze geliefde Leeraar, de Welw. heer W. T. Nijenhuis, de gemeente bekend, eene roeping te hebben ontvangen van de Gereformeerde kerk te Oldeboorn. Van ganser harte hopen en bidden wij, dat Z.Ew. volle vrijmoedigheid moge vinden om hiervoor te bedanken, zijn niet ongezegen arbeid onder ons wensch voort te zetten, en de hand der liefde niet worde verbroken.

Namens den Kerkeraad,
H. FOKKENS, Scriba.

RIJSWIJK, 22 Jan. 1900. Aangenomen Rijswijk door Ds. E. Kropveld van Waddingsveen.

Namens den Kerkeraad,
J. H. SNIJDERS, Scriba.

WADDINGSVEEN, 22 Jan. 1900. Zondag 21 Januari maakte onze geachte Leeraar der gemeente bekend, de roeping van de kerk te Rijswijk te hebben opgevolgd; tevens mededeelende, dat de drang daarvoor lag in den nood van die kleine en zwakke gemeente. Dit is ons, hoe noede ook, te meer reden om te berusten in den wil van Hem, die, ook ons ten troost, over zijn Sion waakt.

Namens den Kerkeraad,
B. J. V. RIJN, Scriba.

HILLEGERSBERG, 22 Jan. 1900. Het adres voor den kerkeraad der Geref. kerk te Hillegersberg (Terbruggen) is voortaan: N. J. ZIMMERMAN, Scriba.

CLASSES.

Classis Dordrecht.

De vergadering der Classis Dordrecht zal D. V. gehouden worden op Donderdag 1 Februari 1900, des voormiddags ten 9½ uur, in de Consistorie der Wilhelminakerk te Dordrecht.

De ingekomen stukken zijn:
a. Voorstel Zwindrecht de Classis Dordt te splitsen.
b. Vraag van Giesen-Oudkerk: Welk mandaat verleent de Classis haren Kerkvisitatoren?
c. Schrijven van Classis Breukelen.

d. Aanvraag van Antwerpen om 300 gld. subsidie in zake het beroepen van een Leeraar.

Namens den Kerkeraad der roepende Kerk:

Dr. B. WIELINGA, Praeses.
A. v. D. BERG, Scriba.

Westmaas, 22 Jan. 1900.

Classis Enumatil.

Vergadering D. V. Woensdag 14 Februari. Aanvang half tien.

H. SCHOLTEN, Corr.

Classis Stadskanaal.

vergaderd 14 Februari e.k. te Musselkanaal. Storting coll.: Vrije Univ.; Kas „E. b. p.” en Em. pred. verzorging.

W. FOKKENS, Cl. Corr.

Classis Zierikzee.

De Classis Zierikzee zal D. V. vergaderen op Woensdag 14 Februari 's morgens te elf uur.

De Correspondent,
D. MULDER.

ONTVANGSTEN.

Voor Schiermonnikoog.

Met dankzegging zij vermeld, dat ook de arme kerk te Schiermonnikoog weer werd bedacht; de Wed. Hellinga uit Rinsumageest zond haar f 1. Broeders en zusters, helpt toch deze kerk, midden in het ongelof, en op een eiland, hare leden zijn meest weduwen en haar behoeften groot, verlijdt haar met uwe gaven.

Namens den Kerkeraad,
R. KUIJPER.

Voor de Inw. Zending en Bijbelcolp. in Noord-Brabant en Limburg.

Met hartelijken dank ontvangen:
Jaarlijkse bijdrage der Geref. kerk v. Oudorp f 1,—
Van de Geref. kerk Leiden A — Uit ons „Wijnkankje” — 5,—

Bijenverzameld door L. Smit te Schokland, van de

schippers bij de laatste vorst — 3,—
Van Ds. E. v. d. Kamp — Maasland — 2,—
Uit Monnikendam — voor 't laten lezen van blaadjes — 2,60

Mogen nu meerder kerken doen als die van Oud-dorp. We vragen geene groote bijdragen, maar vele. Wanneer alle kerken een klein steentje aanbrengen als jaarlijkse bijdrage dan zijn wij in staat den arbeid voort te zetten en uit te breiden. Maar nog ruim 600 kerken helpen ons niet. Wanneer deze nu, door elkander gerekend, jaarlijks f 2,— bijdragen, dan kunnen we ook te Roermond en straks te Maastricht krachtig optreden. Vinde toch deze roepstem weerklink tot eere Gods.

Namens Deputaten,
J. C. C. VOIGT, Penningm.

Raamsdonk, 22 Jan. 1900.

Voor de Theologische School.

Hoena-Driel	f 0,75	Stad-Vollenhove (S.C.)	f 8,25
Den Ham (6 Dec.)	- 11,30	Zaamslag A b/e rede	- 2,—
De Krim	- 7,33	van Prof. Bavinck - 75,—	
Heemse A	- 12,25	Rouven (6 Dec.)	- 21,85
Terneuzen, b/e rede	- 9,35	Koevoorden	- 9,35
van Prof. Bavinck	- 65,30	Spijkenisse	- 6,79
Aalten A	- 20,06	In het kerkzakje te	
Oldemarkt (S. C.)	- 2,56	Kampen 6 Dec gift - 1,—	
Blokkijl (S. C.)	- 9,64		

Voor de Uitbreiding.

Door br. H. G. Brouwer te Leeuwarden, contributies uit Marum: Tj. S. de Boer f 0,75, Tj. Bouwma f 1, Ds. Groeneveld f 1, D. K. de Groot f 1, J. Visbeek f 0,50, D. Westerhuis f 2,50.
Ds. K. H. Talen te Staphorst f 1, Mej. K. Talen—Mussche te Staphorst f 1.
Door br. S. R. Sijbrandy te Scharnegoutum, Corr. Cl. Sneek, contributies uit Koudum: Ds. G. de Walle f 1, H. Kok f 1, D. Woudstra f 1, J. Schakel f 1, B. Yntema f 1, D. Molenaar f 1, J. Attema f 1, J. v. d. Kooij f 1, J. W. de Jong f 0,50, E. Hartema f 0,50, W. J. de Jong f 0,50, G. Visser f 0,50, J. J. Faber f 0,50, M. Yntema f 0,50, A. Attema f 0,50, Aan giften f 3,55.

De Penningmeester

Zwolle, 20 Jan. 1900. van de Theologische School,
Potgietersingel 120. DR. H. FRANSSEN.

KENNIS EN LEVEN.

II.

Terwijl kennis en leven in den tegenwoordigen tijd veelvuldig uit elkander gerukt en vijandig tegenover elkander geplaatst worden, stelt en houdt de Schrift beide steeds in een innig verband. Beide hebben hun oorsprong in God. En in Hem zijn zij één. Nergens wordt dit schooner en duidelijker uitgesproken dan in het woord van den Psalmist: Bij U, o Heere, is de fontein des levens; in uw licht zien wij het licht.

Psalm 36, waaruit deze woorden genomen zijn, is een klaagzang en een loflied tegelijk. Een klaagzang over de boosheid der menschen, een loflied over de goedertierenheid Gods. Eerst ziet de dichter rondom zich, slaat de goddeloozen gade in hun spreken en handelen en getuigt, dat er geen vreeze Gods voor hunne oogen is. De woorden hunns monds zijn onrecht en bedrog; weldoen verstaan zij niet. Op hun leger zelfs bedenken zij nog onrecht en houden zich met het vormen van booze plannen bezig; zij wandelen op een weg, die niet goed is, en het kwade verwerpen zij niet. Hoofd en hart, verstand en wil, gedachte en daad zijn samen van alle vreeze Gods verstoken.

Maar opeens, zonder overgang, slaat de dichter den blik omhoog en roept uit: o Heere, uwe goedertierenheid is tot in de hemelen! Tegenover de overtreding der goddeloozen treedt deze goedertierenheid des

Heeren in het volle licht, en krijgt zij een omvang, welke niet is te meten. Er zijn geen woorden te vinden, om de mate harer volheid te beschrijven. Aardsche afmetingen moeten te hulp genomen worden, om een indruk van hare alles overtreffende grootheid te geven.

Zooals Paulus later eenmaal sprak van de diepte en hoogte, van de lengte en breedte der alle kennis te boven gaande liefde van Christus, zoo spreekt de dichter hier van de goedertierenheid Gods, als reikende tot de hemelen. Tegenover de overtreding der goddeloozen, die den toorn des Almachtigen gaande maakt, komt zijne goedertierenheid zoo in al hare grootheid uit, dat zij als tot de hemelen opstijgt. Zijne waarheid, zijne trouw in het houden zijner beloften, is zoo hoog, dat zij zich verheft tot in de bovenste wolken. Zijne gerechtigheid, die het recht der vromen handhaaft en hun heil beschikt, is vast en onbewegelijk als de bergen. En zijne oordeelen, waarmede Hij de menschen bezoekt, zijn diep en ondoorgrondelijk als de afgronden en als de diepten der zeeën. Het is niet te begripen, tegenover alle zonden der menschen, en toch is het zoo: Heere, Gij behoudt menschen en beesten!

Toch komt die goedertierenheid des Heeren nog rijker en heerlijker uit binnen den kring der gemeente. Groot is zij al in het rijk der natuur, over menschen en beesten; maar dierbaar is zij daar toch vooral,

waar de menschen-kinderen toevlucht nemen onder de schaduw zijner vleugelen. Wie dat doen, worden dronken van de vetigheid zijns huizes, van de goederen en weldaden, die de Heere in zijnen tempel aan zijn volk te genieten geeft. Zij worden gedrenkt uit die beek van genietingen, welke uit Hem ontspringt en voor zijne gunstgenooten vloeit. En te verwonderen is dat ook niet, want leven en licht is in Hem in overvloedige volheid aanwezig. Bij U, o Heere, is de fontein des levens; in uw licht zien wij het licht.

Fontein des levens is God: fontein van alle leven, van het leven der engelen zoowel, die zweven rondom zijn troon, als van de kleinste insecten, die ontsnappen aan ons oog; van het leven van menschen en beesten; van het natuurlijk en geestelijk, van het zedelijk en godsdienstig leven, van het leven der wetenschap en der kunst, van alle leven in alle schepselen in den hemel en op en onder de aarde. En al dat leven is oorspronkelijk in God. Hij is er de fontein en de springader van. Hij is louter zijn en louter leven.

In dat Goddelijk leven is niets doodsch. Er is geen matheid of moeheid in, geen inzinking of uitputting, geen vermindering of verandering. Het is ongeboren, ongeworden, onverderfelijk, onvergankelijk. Eeuwig komt het uit de diepten van zijn wezen op. Zoo rijk is het en zoo vol, dat het zelfs in drie personen bestaat. Gelijk de Vader het leven heeft in

zichzelf, zoo heeft Hij ook den Zoon en den Geest gegeven, het leven te hebben in zichzelf. Het is het leven der hoogste eenheid en der rijkste verscheidenheid.

En dat leven is enkel licht. Als wij God licht noemen, spreken wij van Hem, gelijk altijd, in beeld en gelijkenis. Maar wij kunnen van Hem niet anders spreken; en de Schrift gaat daarin ons voor. God is enkel licht en daar is gansch geene duisternis in Hem. Licht heeft de eigenschap, om openbaar te maken, en alwat openbaar maakt, is licht. Duisternis bedekt en doet het zijnde voor ons bewustzijn wegzinken. Maar licht brengt het zijnde uit zijne verborgene, donkere diepten te voorschijn.

Als de Schrift van God zegt, dat Hij licht is, dan geeft zij daarmede te kennen, dat er niets verborgens en niets donkers in zijn wezen is; wel voor ons, doch niet voor Hem zelf. Daar is in Hem geen mysterie des zijns, geen raadsel des levens. De Vader kent den Zoon en de Zoon kent den Vader, en de Geest onderzoekt de diepten Gods. God kent zichzelf volkomen. Zijne zelfkennis is aan zijn wezen gelijk, eeuwig, onveranderlijk, voor geen vermeerdering of vermindering vatbaar. Het licht zijner kennis maakt voor Hem zijn gansche wezen openbaar. Hij is louter, eeuwig licht. Zijn zelfbewustzijn is even oneindig als Zijn zijn.

Dit wordt nog daardoor versterkt, dat de H. Schrift het licht ook bezigt

als beeld van zuiverheid, reinheid, heiligheid. En als God een licht wordt genoemd, heet Hij zoo niet alleen, wijl Hij alles in zichzelf met zijn verstand klaarlijk weet, maar ook, omdat Hij in zijn wil geheel zuiver en heilig is. Zonde bewerkt in de geestelijke wereld datzelfde, wat de duisternis in het natuurlijke doet. Zij bedekt, maakt onklaar en verward, verwoest en ontbindt, en kweekt daardoor dwaling en onverstand. Gelijk alleen het zuivere water doorzichtig is tot op den bodem, zoo is ook alleen dat zijnde volkomen te kennen, dat door geen zonde verontreinigd en bezoeeld is. God nu is enkel licht, vrij van alle duisternis der zonde, en verheven boven alle smet der ongerechtigheid. Daarom kent Hij zichzelf in zijn gansche wezen. Er is in Hem geen mysterie des zijns maar ook geen mysterie des kwaads, geen donkere natuurgrond, geen onpeilbare diepte van onbewust en onkenbaar leven. Maar zijn gansche leven is licht, klaar en voor zijn eigen bewustzijn volkomen openbaar. Kennis en leven zijn in Hem één.

BAVINCK.

IS ER VERSCHIL?

De Heraut komt in haar laatste nummer terug op wat dezerzijds tegen hare kritiek op de rede over het Doctorenambt bescheidenlijk in het midden werd gebracht.

Zij ontkent niet, dat Dr. Kuypers vroeger over het doctoraat precies dezelfde

denkbeelden koesterde, welke thans in genoemde rede ontwikkeld werden.

Trouwens was dat ook niet wel mogelijk. Uit de eigen geschriften en met de eigen woorden van *Dr. Kuiper* werd aangewezen, dat wij het doctoraat een *ambt*, een *kerkelijk* ambt, een *generaal* ambt, een ambt in dienst van vele kerken noemden.

Maar thans maakt de *Heraut* de opmerking, dat de geschriften, waaraan de bewijzen werden ontleend, al zoo oud zijn; één er van dagteekent bijna al van voor een kwarteeuw.

Het is waar, dat de *Leidsche professoren* van het jaar 1879 is. *Strikt genomen* van 1880, en het *Tractaat van Reformatie* van 1883.

Maar al deze geschriften zijn vruchten van diepgaande studie, niet zoo maar in der haast opgesteld, doch zorgvuldig overwogen en tot in de details nauwkeurig uitgewerkt. Niemand kon vermoeden, dat de auteur een beroep op deze werken niet meer ontvankelijk zou verklaren. En ook bij de critiek op de rectorale oratie liet de *Heraut* niet geen enkel woord doorschemeren, dat zij thans van eene andere opinie was dan de auteur van bovengenoemde studien.

Maar dit daargelaten — moet er nu dan over het Doctorenambt een wezenlijk en zakelijk verschil geconstateerd worden tusschen de Redacteuren van *Heraut* en *Bazuin*?

De lezers mogen oordeelen, wat er van de zaak is.

De *Heraut* zegt, dat het doctorenambt geen ambt is, in denzelfden zin, als dat van dienaar des Woords, onderling en diaken. Dezerzijds wordt dit volledig toegestemd; in de rectorale oratie werd dit uitdrukkelijk gezegd en betoogd.

De *Heraut* oordeelt, dat het daarom beter is, dit kerkelijk doctoraat geen ambt te noemen. Ook daartegen bestaat van deze zijde geen bezwaar. Indien men bijv. liever spreken wil van dienst, zij dit terstond volkomen vrijgelaten.

De *Heraut* eindelijk acht den naam doctor minder juist, wijl ook de dienaar des Woords doctor of leeraar is. En ook hiertegen heeft de *Bazuin* geen ernstige bedenking, al geldt hier het spreekwoord, dat de betekenis der woorden bepaald wordt door het gebruik. Wie dus liever bijv. van professor dan van doctor spreekt, ga gerust zijn gang. Volgens de Gereformeerden duiden deze beide namen gewoonlijk denzelfden dienst aan.

Bij dit alles is er dus nog niets van een principieel verschil te bespeuren. Want over de namen te redetwisten, is de moeite niet waard.

Maar, nadat deze kleine steentjes uit den weg zijn geruimd, wat blijft er nu nog over, dat een onoverkomelijken hinderpaal zou kunnen oprichten?

Dezerzijds wordt beweerd en staande gehouden, dat de kerken het recht, de bevoegdheid en de bekwaamheid hebben, om personen, die de vereischte gaven deelachtig zijn, in haar dienst te nemen, tot doctoren of professoren aan te stellen en hun op te dragen de wetenschappelijke beoefening van de Theologie en de opleiding tot den dienst des Woords.

Ieder gevoelt, dat op deze stelling alles aankomt.

Wordt dit recht en deze macht nu door de *Heraut* aan de kerken betwist?

In geen deele en op geenerlei wijze. In hetzelfde nummer, waarin zij tegen de woorden *ambt* en *doctor* bezwaren inbrengt, spreekt zij het zoo stellig mogelijk uit, dat de kerken doctoren kunnen aanstellen en hun daarin een soort van ambt opdragen.

Welnu, dat is alles, wat de schrijver der rectorale oratie beweert en verdedigt. Daaraan heeft hij volkomen genoeg.

Dit is — om op zijn Transvaalsch te spreken — het zijns inziens onneembaar „kopje,” dat hij, nu niet in dien ernstigen strijd, maar in deze vriendelijke redekaveling bezet houdt.

Want als de kerken dat kunnen doen, dan bezitten zij daartoe het recht en de macht, de bevoegdheid en de bekwaamheid.

Dan komt het zeggen niet meer te pas, hetwelk in den laatste tijd nogal eens gehoord werd: gij, kerken, kunt en moogt dat niet doen!

En tegelijk kunnen wij dan twee andere stellingen bemachtigen, die vlak in de buurt gelegen zijn.

Want 1°, als de kerken, die doctoren of professoren kunnen aanstellen, in den tegenwoordigen tijd nu eens zeiden, dat zij het ook wilden doen, en haar recht en macht in dezen niet wilden prijsgeven, dan is daartegen van Schriftuurlijk, Gereformeerd of wetenschappelijk standpunt niets in het midden te brengen.

En 2°, als de kerken eens oordeelden, dat zij in de gegeven omstandigheden van dit recht en deze macht geen afstand mochten doen, dan zouden geen personen of corporaties haar den eisch mogen stellen: laat dat recht varen en staat het aan ons af.

Achter deze drie „kopjes” acht ik het

nogal veilig. En het is ten hoogste verblijdend, dat *Heraut* en *Bazuin* in dezen dezelfde positie innemen.

De verandering in zinswijze bij den auteur van het *Tractaat van Reformatie* loopt zoo'n vaart niet, als hij een oogenblik zelf vermoeden deed.

En dit kan ook niet, wijl dit recht en deze bevoegdheid der kerken door de Gereformeerde Theologie steeds eenparig is erkend en niet anders dan in naam van een onjuist begrip van wetenschap zou kunnen worden betwist.

BAVINCK.

VRIJHEID.

Merkwaardig is de verandering, welke de betekenis van het woord vrijheid tegenwoordig langzamerhand in onze kringen ondergaat.

Vrij heette vroeger de school met den Bijbel, wijl zij niet alleen, wat onderwijs en opvoeding aangaat, maar ook wat het financiële onderhoud betreft, onafhankelijk was van den staat en alleen gebonden was aan de ouders.

Vrij heette de kerk, wijl zij niet alleen zichzelf inrichtte en inrichtten kon naar haar eigen belijdenis, maar ook zelf geheel en al in de kosten van haar eeredienst voorzag.

Vrij heette de Gereformeerde Universiteit te Amsterdam, omdat zij, in diepe afhankelijkheid van de mogendheid des Heeren optredende, op den grondslag der Gereformeerde beginselen draagster tracht te zijn van het dubbele beginsel, dat de vreeze des Heeren het beginsel der wijsheid is en dat vrijmaking van uitwendige banden, om eeniglijk te steunen op de genade Gods, het meest bevordelijk is ook aan den bloei der wetenschappen.

Maar in deze opvatting van de vrijheid bereidt zich eene aanmerkelijke wijziging voor.

Zij is begonnen op het gebied van het lager onderwijs. De Christelijke scholen hebben niet alleen over het algemeen de subsidie van den staat dankbaar aanvaard, maar verlangen naar meer en eischen volkomen gelijkstelling in financieel opzicht met de openbare scholen. De onderwijzers streven naar verbetering van positie en achten voor een groot deel de afhankelijkheid van den staat te verkiezen boven die van eene vereeniging.

Op gymnasiaal en universitair terrein is de eisch tot subsidie van staatswege nog wel niet in een rapport geformuleerd maar toch reeds meermalen uitgesproken.

Als het nu op het terrein der lagere en hogere school eenmaal tot ondersteuning of algeheel onderhoud door den staat mocht komen, zal het de grootste moeite kosten, om in de kerk de vrijheid, niet alleen in geestelijk maar ook in financieel opzicht, te handhaven en te verdedigen.

Er zijn niet slechts scholen doch ook kerken; er zijn niet alleen onderwijzers doch ook predikanten, die hun roeping zuchtende volbrengen en financiële ondersteuning eene uitkomst zouden achten.

En als scholen en onderwijzers eens zoo ver mochten komen, dat zij door staatshulp van geldelijke zorgen ontslagen werden, dan zou er voor de kerken en voor de dienaren des Woords eene groote genade van God noodig zijn, om daartegenover bij de vrijheid te volharden en van allen steun op den staat af te zien.

Toch zou die weg verderfelijker zijn en weldra ook op de geestelijke vrijheid der kerken inbreuk maken.

Daarom hebben de Gereformeerde kerken in Nederland de taak, om, waar de Christelijke scholen hoe langer hoe verder eene andere richting inslaan, zichzelf steeds dieper te doordringen van de vrijheid, tot welke zij in Christus geroepen zijn; om middelijk te voorzien in de stoffelijke behoeften van de dienaren des Woords; om op geenerlei wijze, direct of indirect, door het lokaas van staatssubsidie zich te laten verleiden tot prijsgeving van het pand, dat in dezen haar toebetrouwd is.

Om de vrijheid aan te durven en daarbij te volharden, zelfs in bange tijden, daartoe is ook voor de kerken bij den voortduur noodig de moed en de kracht des geloofs; het aanmerken van de dingen, die men niet ziet.

BAVINCK.

ZELFVERHEERLIJKING.

„Daarom offert hij aan zijn garen en rookt aan zijn net.”

HABAKUK 1 : 16a.

(1e Vervolg.)

In ons teksthoofdstuk schetst de profeet eerst de zonden des volks, vs. 1—6; dan teekent hij de Chaldeërs, die God tot tuchtroede gebruiken zal, vs. 6—11; en in vs. 11 teekent hij de zonde der Chaldeërs, die in van zege dronken moed naar Jeruzalem rukken, en vindt ook daarin aanleiding om voor zijn volk te bidden, vs. 12—17.

De profeet vergelijkt de volkeren, die door de Chaldeërs ten onder gebracht worden, bij visschen, die niets

hebben om zich tegen de visschers te verdedigen, (vs. 14).

In vs. 15 zegt hij, dat de koning van Babylonië met de volkeren handelt, als de visschers met de visschen. Hij trekt ze als met den angel op. Hij vergadert ze in zijn garen, en verzamelt ze in zijn net. Dat is: hij bedient zich van allerlei list en lagen om de volkeren aan zich te onderwerpen. En hij verblijdt zich over den uitslag: „Daarom offert hij aan zijn garen en rookt aan zijn net,” dat wil zeggen: hij geeft zichzelf de eer, schrijft de overwinning aan zichzelf toe.

Op die overwinning is hij prat, want door haar, zegt de profeet, „is zijn deel vet geworden en zijn spijs smoutig,” dat is: hij heeft zich grootelijks verrijkt met den buit der overheerde volken.

De profeet eindigt met de vraag: „zal hij daarom altoos zijn garen ledig maken? Zal hij niet verschoonen met altoos de volken te doden?” Hiermee geeft hij te kennen: dat de Heere niet gedooogen zal, dat de misdadige geweldenaar straffeloos zal voortgaan met volk bij volk te overheerschen, figuurlijk gesproken, aldoor zijn garen van de gevangen visschen ledig te maken; maar dat Hij, die de Koning der koningen is, hem, den koning van Babel, beteugelen en straffen zal.

Niet onduidelijk, ieder voelt het, wordt het beeld van Nebukadnezar geschetst. Maar die man staat „offerende aan zijn garen en rookende aan zijn net,” niet alleen.

De wereld is hier hoofdtype.

De zelfverheerlijking is bron en openbaarmaking tevens van den val; leidend beginsel na den val.

Van welke zijde wij de onbekeerde menigte bezien — zelfs in haar nuttigen arbeid, in het zich toewijden aan anderen, of politiek, of sociaal, of philanthropisch, of godsdienstig gebied, — er is een huldigen van eigen wijsheid, kracht, vlijt enz. met één woord: zelfverheerlijking.

Wat niet uit het geloof is, is zonde; dat is, wat niet geschiedt in het besef, dat God wil dat wij het doen, en het nu doen, en het doen, zooals wij het doen, — is zonde, heeft zelfzucht tot bron.

En nu, de Gemeente des Heeren, de schare belijders, die, wel verre van gebroken te hebben met het Evangelie, aan hetzelfde vasthoudt, en het wensch gebracht te zien heinde en ver, gaat zij vrij uit?

Schuwen wij niet, het gordijn weg te schuiven.

O, dat wij graven in ons hart, dat Gods wet toetsend, uitbrandend ons leven doortrekke! Wat verdampd dan als schuim, wat ons kostelijk goud toescheen. Wat stuift weg als kaf, wat wij kostelijk graan hadden geacht. Blinkende dengden worden als blinkende zonden openbaar.

Het egoïsme, en het om van de menschen gezien en door de menschen geprezen te worden, speelt zulk eene droeve rol zelfs op het gebied des godsdienstigen levens.

Waarom zoo moeilijk schuld beliden? Liever dan eene zonde te belijden, waaraan men zich schuldig weet, zal men een ondeugd voorwenden, waarvan men zich bewust is vrij te wezen.

Waarom geheel een levensstrijd, om als een goddelooze te worden gerechtvaardigd?

Waarom steeds iets te willen zijn, steeds eenigen voorraad in zichzelf te willen hebben, in ste van genoeg te hebben aan Hem, die kwam om de zijnen leven- en overvloed te geven? Zelfverheerlijking.

Ook waar dit recht wordt ingezien en gedurig beleden, vertoont zich het euvel telkens en onder de fijnst mogelijke vormen.

Wat walm van onheilgen wierook stijgt op uit den kring dergenen, die als de vroomsten onder de vromen worden geacht?

Ik spreek thans niet van de huichelaren, van hen, die onder godsdienstig vertoon den bedrager spelen, — neen, ik ga ze voorbij, —

maar den sluier opgelicht, gij vromen van uitstekende gaven; van zelfbewuste kennis; van rijke ervaring.

Gij, mannen en vrouwen van raad en daad, — wat ontdekt gij? Zelfverheerlijking.

Die zondedraad loopt door onze zelfkennis, onze trouw, onze moed, onze plichtvervulling, onze binnenkamer, ja, ons martelaarschap.

(Wordt vervolgd.)

NOTTEN.

DE GEMEENSCHAP DER HEILIGEN.

VI.

DE GEBREKEN DER AMBTS-DRAGERS.

De minachting van den ambtsdrager wordt dikwijls gedekt door verwijzing naar hunne gebreken.

Nu zijn er voorzeker mannen, die wel het ambt hebben, maar geheel of ten deele de wijsheid, de ondervinding, den tact, ja, de liefde missen, die tot het ambt vereischt worden.

Maar gelijk het ambt verplicht is om in het geringste lid de gemeente te eeren, zoo moet het treffelijkste lid ook in den gebrekkigen ambtsdrager het ambt eeren.

Gemakkelijk is dit niet; het eischt geene geringe mate van nederigheid en van zelfverloochening, van erkenenis, dat een welgeschikt herder eene gave der genade is, en van onderwerping aan de niet altijd doorzichtige beschikkingen Gods.

Hier geldt het, Jezus na te volgen. Wat toch deed Jezus? Reeds als jongeling kon hij zeggen: ik ben verstandiger dan al mijne leeraars. Nochtans kon men hem in hun midden vinden, „hen hoorende en hen vragende,” Luk. 2 : 46. Nazareth's Schriftgeleerden waren zeer waarschijnlijk geene zeer geestelijke uitleggers en geene bevestigende predikers. Toch blijkt uit Luk. 4 : 16, dat Jezus gewoon was, hen in de Synagoge te hooren.

Laat ons niet te haastig zijn in ons oordeel over de ambtsdragers, en vóór alles vragen, of de reden, dat wij niet door hen gesticht worden, ook bij ons zelve ligt.

Het kon ons toch gaan als de Corinthiërs, die hunnen apostel verachten, omdat hij niet voldeed aan hunne onbillijke eischen. Hij was niet kloek en zelfvertrouwend genoeg in zijn optreden; zijn woord was niet schoon, niet nieuw, niet wijsgeerig genoeg; hij was beter schrijver dan spreker. Ach, zijn er niet nog velen, die in den prediker den redenaar zoeken, den man, die hen genietten doet? Men is na zijn zesdaagschen arbeid in het stof der aarde een afgehoopen uurwerk gelijk geworden; welnu, men gaat ter kerk om zijn hooger leven weer eens op gang te doen brengen. Weet de prediker ons dan niet te boeien en te prikkelen, welnu, kort en goed, dan is hij de rechte niet.

Er zijn er echter, bij wie de zucht naar genieting een geestelijker karakter draagt. Niet hen hebben wij op het oog, die er zich vermaken, als zij de bestraffing of vermaning op anderen kunnen toepassen, maar vrome zielen, die van den voorganger steeds eene schilderij van zichzelf vragen. Zij weten, hoe God hen bekeerd heeft; ook kunnen zij spreken van licht en donker, strijd en vrede, gebed en verhooring, afdoling en wederbrenging; van ontvangene beloften, van voorgekomene waarheden, van opgeloste twijfelingen, van heilige liefdesuitelingen, van voorsmaken des hemels. Zal de prediker hen stichten, dan moet hij hen hunne eigene geestelijke geschiedenis verhalen. Dan wordt het oude nog eens weer nieuw. Wel eischen zulke vrome zielen niet, wat sommigen eene waarheid achter de waarheid heeten, neen, het woord is hun heilig. Maar hunne voorliefde voor het bevindelijke leven doet hun het voorwerpelijke, de geopenbaarde waarheid onderschatten.

Laten zulke zielen bedenken, dat het tellen onzer schatten ons niet rijker maakt. Dan zullen wij het in onze geestelijke leidlieden eer prijzen dan laken, zoo zij ons evengoed wijzen op wat wij niet, als op wat wij wel bezitten, en ons aansporen om te jagen naar de kennis der waarheid, naar de vrucht des Geestes, naar de goede werken. De beste predikers zijn zij, die ons ontvreden maken over ons zelve, maar ons met verwondering vervullen over de liefde en den rijkdom van Christus. Zien wij dan toe, dat wij een leeraar niet laken om wat God in zijne prediking prijst.

Nemen wij echter voor een oogenblik eens het ergste. Gij hebt misschien herders en leeraars, die ja de waarheid leeren, maar, in prediking en gesprek van hare toepassing weinig verstand hebben, en vreemdelingen zijn aan uw inwendig leven, aan uw vreugde en aan uw leed. Wat dan?

De gemakkelijkste weg is voorzeker om zich met zulke voorgangers niet in te laten, en zichzelf te stichten met behulp van boek of vriend. Maar de gemakkelijke weg is zelden de goede weg; goede wegen zijn meestal steile wegen. Gij zult zeggen: wij kunnen ook dan nog, als we ons van hen terugtrekken, voor hen bidden. Nu, bidden is goed, als het dient om het werken te steunen, maar niet, als het dient om het werken te vervangen. Wat zullen wij dan doen? vraagt gij. Naar onze voorgangers gaan om hun

te zeggen, hoe ongeschikt zij voor ons zijn? Dat zou al het laatste en uiterste zijn; moet hun eindelijk zoo iets gezegd worden, dan mag dit niet van bijzondere personen uitgaan, maar alleen van de gemeente, in hare ambtelijke vertegenwoordigers opgetreden; het ambt kan alleen door het ambt geoordeeld. Wie zijt gij, die eens anderen dienstknecht oordeelt? Hij staat of valt zijn eigen heer. Doe iets anders. Als men een jong geneesheer voor ingewikkelde ziektegevallen plaatst, dwingt men hem tot het besef zijner onervarenheid, en tot diepere studie. Neem daar een voorbeeld aan. Leer uwe voorgangers door vragen; prikkel uwe voorgangers door vragen; erken hen voor uwe geestelijke leidlieden door hen te plaatsen voor uwe twijfelingen, uwe bezwaren, uwe aanvechtingen, uwe bevindingen, uwe gewetensvragen; vraag hun oordeel en verzoek hunne voorbede. Misschien zal dit de weg zijn, waarin hij het donker, waarin hij verkeert, begint te zien, en het licht gaat zoeken, dat hem ontbreekt. In elk geval zult gij er vrede door houden met uw eigen geweten, er meer mede winnen dan met uwe scherpe critiek. Overwin door uwe wijsheid; maar word nooit gelijk aan hen, die met den priester twisten, Hos. 4 : 4.

VAN ANDEL.

VOLKSNOODEN.

Verdrukkens.

De zonde brengt alles in de war, keert alles onderste boven. God schiep den mensch naar Zijn beeld, en richtte de dingen der aarde en des hemels zoo in, dat alles den mensch zou dienen, opdat de mensch zijnen God diene. Door de zonde stelde het schepsel zich als heer tegenover en tegen zijnen Schepper, en kwam de aarde en geheel de natuur tegen den mensch in verzet. Liefde zou de menschen samenbinden, en zie, de zonde brak in 't wezen der zaak den huwelijksband waardoor Adam en Eva zich gansch gelukkig gevoelden; die elkander teeder hadden bemind, stonden nu, en dat voor Gods aangezicht, in het verhoor, als beschuldiger en beschuldigde tegen elkander.

Zóó gaat het nog. De zonde ontwricht alle verhoudingen, verscherpt alle hoeken, verbreedt en maakt dieper alle kloven. De kleinen en de grooten warpen, als er navraag komt, de schuld van zich en op elkaar. De geringen benijden de machtigen, en de machtigen verdrucken wat en wie hun in den weg treedt. Zóó is het onder de enkele personen en de families; zoo onder de standen en de kringen van vak en werk; zóó onder de volken!

Gemeene lieden immers zijn Slechts ijdelheid, een damp, een schijn; De grooten anders niet dan logen; Zij zouden, hoe hun hart zich vleit, Nog lichter zijn dan d' ijdelheid, In eene weegschaal opgewogen.

Ps. 62 : 6.

De waarheid van dit woord van den Psalmist kan dagelijks in de landen, steden en dorpen der wereld worden aanschouwd.

Daartegenover staat de Gemeente van Christus, het Lam Gods, dat Zich zelf heeft gegeven voor de zonde der wereld, dat de Zijnen heeft verlost door Zijn eigen dierbaar bloed. In haar geldt de grondwet der liefde, waarvan een der voornaamste artikelen luidt: help den geringe, sterk den zwakke, troost den bedroefde, red den verdrukke, en zoek in alles het welzijn van uwe naasten als dat van u zelve. Hoe meer de leden der Gemeente in hun onderling Bondsleven en in 't midden van en jegens de andere menschen de werkingen der liefde tot den naaste, in de rechte orde met de liefde tot God boven al, openbaren, des te meer zal de Kerk als een zout, een zuurdeeg en een licht ten zegen zijn en God tot eere, en zelfs aan de goddeloozen eerbied afdwingen en ontzag inboezemen. Wanneer echter ook de belijders van Gods Naam Word mede afgetrokken worden tot de oopenhooping van macht, hetzij in kapitaal, of in werkkraft, in talent en wetenschap, of invloed en standshoogheden; wanneer ook onder de Christelijke vlag de geringen worden verdrukt en de grooten worden benijd en veracht, dan — ach, wat moet er dan van land en volk worden?

Hoe heeft derhalve de Gemeente te waken. Welk een ontzaglijke roeping tegenover deze volkszonden en gevaren en nooden heeft de bediening des Woords, de „zielzorg” en de tucht! Ware de Kerk getrouw geweest, de volken zouden in betere toestanden zijn!

Een noodkreet is opgegaan tegen schandelijke verdrinking, in ons land en in andere landen. De *Maasbode* spreekt zelfs van „een waargeschied van minvermogen en middestand tegen de uitbuiting waarvan zij de slachtoffers zijn, door de coöperatie van het moderne grootkapitaal.

Het blad heeft hier het oog op een kolensyndicaat en laat zich daarover aldus uit: Tegen het petroleum-syndicaat, als zijnde een buitenlandsche combinatie, viel weinig te doen. Wat er gedaan kon worden, verlichtte onze minister van Koloniën tegenover

de Moera Enim; en meer dan ons land alleen is hem daarvoor erkentelijk.

Maar het kolen-syndicaat is een inlandsche combinatie en valt dus binnen het bereik onzer wet.

Vijf groote Nederlandsche kolen-firma's contracteerden met de Duitsche mijnen, dat deze hier te lande geen half miljoen leverden zullen tenzij door hunne bemiddeling. Dit vijftal koopt voordelig en kan bij den verkoop elken prijs bedingen, die het goeddunkt.

Ieder weet, wat sommen het eischt. Ieder weet niet, dat het syndicaat het eerste jaar zes, het tweede acht ton gouds, het derde jaar ruim een miljoen verdiende, en dit jaar misschien twee miljoen winst maken zal en meer.

Kan men dit toelaten? Mogen vijf vermogende mannen zich meer en meer verrijken door de ongerechte exploitatie van gansch een volk?

Ons volk krijgt om onderdrukking van het syndicaatwezen, minstens op de artikelen van eerste behoefte.

Een regering, die zich plaatst op het standpunt der sociale rechtvaardigheid, mag zich niet doof toonen voor dien kreet.

Wat tegen zulke brutale en machtige geld-roof onder den schijf van handel te doen zij, hebben allereerst de Overheden en de volksvertegenwoordigers te beoordeelen. Maar dat de Staat roeping heeft om tegen zulke verdrukkers, zulke goud-vraten, de menschen te beschermen, is o.i. wel zeker. Want zulke „syndicanten“ mergelen de lieden uit, verwoesten de welvaart des lands, en treden de gerechtigheid in het slijk.

Overheid, erken dan uw recht en plicht, als dienares van God, tegen zulke boosdoeners, en breek hun tanden en klauwen.

L. LINDEBOOM.

Politieke Beschouwingen.

De berichten uit Zuid-Afrika blijven bemoeiigend voor de Burgers luiden. Hoezeer ook de Engelschen hun troepenmacht er vermeerderd hebben en wel vooral in Natal aan de Tugela, ze vorderen, goed gezien, maar zeer weinig, al doen zij ook ontegenzeggelijk hun best. Voorzichtiger geworden door de kloekheid, de standvastigheid en de slimheid van de commandanten der Burgers, heeft Buller niet dan met groote voorzichtigheid zijne westwaarts gerichte beweging over de Tugela aan den rechterflank der Boeren, om Ladysmith te ontzetten, voortgezet.

Wij daar echter de heuvel- en bergtoppen niet zoo dicht aan de Tugela zijn, lieten de Burgers de Engelschen haar op twee punten zonder tegenstand overtrekken, en lagen op hunne cirkelvormige, hooge stellingen in alle stilte op den loer, om den vijand, komt hij te dicht bij, duchtig weerstand te bieden. Na Vrijdag tevergeefs beproefd te hebben hem om te trekken, poogde Buller Zaterdag om op twee plaatsen in 't front de stellingen der Burgers te vermeesteren, en Zondag zette hij zijne poging, ofschoon verzwakt, voort. Doch het resultaat is zoo goed als nul. Wel konden de aanrukkende Engelschen betrekkelijk gemakkelijk tegen de eerste heuveltopjes opmarcheeren. Maar toen zij hooger wilden, werd de tegenstand, vooral op hun linkervleugel (onder Warren) zoo sterk, dat zij slechts 90 à 100 meters vorderden, maar de hoofdstellingen der Boeren niet konden genaken. En toch verloren zij beide dagen tusschen de 5 à 6 honderd soldaten en officieren! Wel had Buller tot zijne soldaten gezegd: Vooruit of — sterven; terug kunnen wij niet! Maar de Burgers bewisten hem ook hier met zooveel koelbloedigheid en vertrouwen elken voet grond, dat Buller's „vooruit!“ reeds zijn kracht heeft verloren en sinds Maandag geen aanvallen meer van eenige beteekenis zijn gedaan, al werd ook bericht, dat de Engelschen den Spionkop „s nachts zonder annalen. Alleen de artillerie der Engelschen doet haar best; die der Boeren blijft zwaigen, totdat de Engelschen hun te na komen. Maar van een beslissenden slag is heden, Donderdag, nog niets bericht; en Ladysmith wordt sterker beschoten. . . .

Zoo is dan voorshands de vrees van velen bij 't vernemen, dat de Engelschen over de Tugela waren, beschaamd en zijn de aanvankelijke zegeberichten der Engelschen zeer verflaamd. En dat zegt, Modderivier en andere gevechtsplaatsen hebben 't bewezen, reeds zooveel als: wij kunnen niet verder!

Ook elders in 't zuiden van den Vrijstaat is 't niet anders. Overal stooten de Engelschen 't hoofd. Gode zij dank. Want afgezien nog van 't volkomen onrechtvaardige van den oorlog den Burgers opgedrongen — de wijze waarop de Engelschen dien voeren, maakt hun reeds vele neerlagen waardig. Ambulances van de Boeren inpakken om straks dokters met hunne helpers als naakt terug te sturen, ook Kaffers van allerlei soort te wapenen en te doen strijden tegen de Burgers, is reeds meermalen voorgekomen, helaas. Rustenbergs grenzen bij Derdepoot hebben van dit laatste gegruwd. Maar erger wordt nog een ander, nu blijkt hoe beestig zij daar weerloozen hebben mishandeld. Medio December wordt officieel uit Rustenburg bericht: „Bij den landdrost liggen verscheiden getuigenissen van vrouwen en meisjes, die de Engelschen door Kaffers hebben laten vangen. Zij verklaren, dat zij door Kaffers gehouden en door Engelschen verkracht zijn. Verhef toch uit naam der menscheit en beschaving uw stem tegen zulke schanddaden. De arme schepsels zijn op het oogenblik in het hospitaal!“

„Vrijheer van Dalwig, Koninklijk Pruisisch ritmeester b. d., tegenwoordig kapitein en batterijchef in het Boerenleger.“

Is 't niet ontzettend en God geklaagd? Maar, elancie, de groote Mogendheden zijn alle met lamheid geslagen — en de kleine durven evenmin tegen dergelijke gruwelstukken opkomen. Doch — de Heere regeert; Hij zal zijne almacht toonen en

tegen zulke booze stukken zijn wrake doen zien!

Blijven wij intusschen voor de strijdende Afrikaanders doen wat wij kunnen en vooral in 't gebed niet vertragen. Men gewent aan alles zoo spoedig!

NOORDTJIJ.

Buitenlandsche Kerken.

Uit de Fransche pers over de Roomsche kerk. Ook in Frankrijk dringt de overtuiging door, dat het Jezuïetisme de volken, die het beheerscht, tot den ondergang voert. In politieke baden wordt daarover menig stuk geschreven. In de „Siccle“ heeft de vroegere karmeliet H. Loyson drie artikelen geschreven over „het verval der Roomsche naties“, waarin hij o.a. zegt.

„Als er in de geschiedenis een godsgericht is, dan is het wel dit, dat wij sedert meer dan drie eeuwen voltrokken zien, n.l. de verheffing van die volken, welke Christus vrij gemaakt, en de vernedering van die, welke de Paus tot slaven gemaakt heeft.“

Onmiddellijk daarop schreef de hoofdredacteur van de „Siccle“ eenige artikelen, die later als een brochure verschenen zijn, over „de noodzakelijkheid van de godsdienstige concurrentie.“ Het komt den schrijver voor, dat opheffing van het concordant en der voornamste middelen is, om de macht van de Roomsche kerk te breken. De op het concordant rustende Roomsche onderdrukking moet door de godsdienstige concurrentie vervangen worden. De tegenwerking, die de schrijver verwacht, dat men n.l. zeggen zal, dat Frankrijk dan aan het radicalisme en de vrijgeesterij zal ten offer vallen, wijl dit land a tijd tusschen beide uitersten heen en weer zwenkt, beantwoordt de schrijver, hoewel hij zelf vrijdenker en in naam Roomsch is, dat er nog een andere uitweg is, n.l. het Protestantisme. Hij verklaart openlijk, dat hij ten gunste van het Protestantisme schrijft, om Frankrijk zoo mogelijk aan het Ultramontanisme te onttrekken. In datzelfde blad heeft de vroegere minister Guyot een artikel geplaatst, waarin hij het Protestantisme aanbeveelt. Hij zegt o.a.:

„Het is niet te ontkennen, dat de groote meerderheid behoefte gevoelt om door een godsdienstigen band verbonden te zijn.“ Herinnerend aan de artikelen van Loyson over het verval der Roomsche volken en luidt hij, dat als men den toestand der Roomsche en Protestantische volken vergelijkt, men tot deze gevolgtrekking moet komen: „Frankrijk heeft, wanneer het Roomsch blijft, alles te verliezen, maar het heeft alles te winnen, als het Protestantisch wordt.“

Verder wijst hij er op, dat het Protestantisme geen enghartigen Syllabus heeft, waaraan men zich schikken moet, en dat het voor elke ontwikkeling past, wijl het nooit eenige ontwikkeling in den weg staat. Men heeft gedurig gezegd, dat Frankrijk in de 16e eeuw niet Protestantisch geworden is, en dat het daarvoor nu te laat is. Dit laatste stemt hij niet toe, want dat land is Roomsch gebleven, omdat het Protestantisme met allerlei hindernissen en tegenstand te worstelen had. Hendrik IV heeft door zijn woord „Paris is wel een mis waard“ de toekomst des volks aan een oogenblikkelijk belang opgeofferd. De Protestanten werden vermoord en verdrukt tot aan de revolutie. Het concordant heeft de opperheerschappij van het Ultramontanisme echter weer hersteld. De Protestanten hadden alle mogelijke moeilijkheden te doorstaan. Evenwel zijn zij niet zwakker geworden. Bij hen zijn de ijverigste strijders voor de Republiek te vinden. Het Katholicisme met zijne praktijken, met zijne wonderen van Lourdes, met zijn dienst van het „heilige hart“, kan niet meer voldoen aan hen, die liefde voor de wetenschap en behoefte aan den godsdienst hebben.

Hoewel van deze verklaringen geen verandering van den toestand ten gunste van het Protestantisme dadelijk te wachten is, toch teekenen zij het innerlijk verval van het Katholicisme. Wil men echter alleen met politieke bedoelingen Rome bestrijden, dan zal men zijne macht niet breken. De macht van Rome kan alleen verbroken worden door den Geest en het Woord van God. Wat Frankrijk allermeest beeft, is de zuivere prediking van Gods Woord.

Van de beweging onder de Roomsche priesters is dan ook meer te verwachten, omdat de meesten hunner uit behoefte aan en liefde tot de waarheid met de Roomsche kerk breken. Hoewel in den laatste tijd niet veel gehoord wordt van priesters, die uittreden, toch is die beweging niet verlopen, wat blijkt uit het feit, dat „Le Chrétien Français“ het orgaan van oud-priesters, bij de intrede van den den jaargang niet meer maandelijks maar wekslijks verschijnt. Dit blad bestrijdt met beslistheid de dwalingen van Rome. Wel heeft het dit tot hiertoe meest gedaan onder de leus: om des gewetens wil los van Rome, en daardoor blijft het te veel in gebreke om de leer der H. Schrift tegenover de dwaling van Rome te stellen. Dit is zeer goed te verklaren, omdat het blad uitgaat van oud-priesters, die onder de geweten-bindende macht van Rome gebukt gegaan hebben. Maar het laat zich verwachten, dat dit orgaan meer in Bijbelschen geest gaat werken.

Deze verwachting grondt zich op hetgeen de predikant Bourrier, ook een vroeger priester, als redacteur van „Le Chrétien Français“ geschreven heeft. Hij komt op tegen de gedachte, die hier en daar uitgesproken is, dat hij en zijne medewerkers een soort middenweg zoeken tusschen Rome en Genève, een halve reformatie, een half Christendom. Dit is volstrekt het geval niet, zegt hij, want als dat hun doel en streven was, zouden zij b.v. de Godheid van Christus, het Goddelijk gezag des Bijbels, de rechtvaardiging door het geloof tot onbeteekende theologische vormen verlagen. Hij acht het priesterschap van Christus den voornamen proefsteen, door welken het onderscheid tusschen de Roomsche Protestantische kerk gekend wordt.

Wie gelooft, dat er eene bevoorrechte kaste is, die staat tusschen God en de menschen, die als middelaars de hemelsche genade-goederen uitdeelen en dus met een Goddelijk gezag bekleed zijn, is Roomsch. Wie gelooft, dat het priesterschap der geloovigen algemeen is en Christus de eenige Priester is tusschen God en de menschen, door Wien en op grond van zijne verdienste zondaren tot God kunnen naderen, is Protestant.

Tot de eersten behooren de Roomschen en Gallieanen, de Jansenisten en oud-Katholieken, de Russen en allen, die van een aardsch priesterschap of van een menschelijk gezag in de kerk droomen. Tot de anderen behooren zij, die met de Hervormers de algemeenheid van het priesterschap gelooven, hetzij zij mildere of strengere vormen in het kerkelijk leven hebben.

Van mannen, die zoo spreken, is te verwachten, dat zij ten zegen zullen zijn voor hun volk. Waaraan men echter in Frankrijk groote behoefte heeft, is, dat men op de fundamentele stukken der geloofsleer nader inga en in het kerkelijk leven zich meer regeer naar het Woord van God. Wij vreezen echter eene zwakking van het Protestantisme, als de poging, die van de z.g.n. „Conférence fraternelle“ uitgaat, om moderneren en orthodoxen nader te vereenigen, gelukt, doordat de laatste zich ook voor dit plan laten vinden.

SCHOLTEN.

Te Cambridge is door Presbyterianen een nieuw Collège gesticht, het Westminster College, welks bouw hun een half miljoen gulden gekost heeft. Volgens de Engelsche bladen is dit de eerste nonconformistische stichting van de Univerziteit te Cambridge, waaraan tot nu toe alleen Anglicanische Colleges, of onderdeelen der Univerziteit, bestonden.

De Christianisme heeft van den voorzitter der Parijsche Classis, den volgende brief ontvangen:

Mijnheer de Redacteur,

De Consul-generaal der Zuid-Afrikaansche Republiek, de heer Pierson, schrijft mij, hoezeer hij getroffen geweest is, om de geboden die II. Zondag de kerken tot God opgezonden hebben, voor het behoud van den vrede in Transvaal.

Hij verzoekt mij, ook „bij de Hervormde kerken van Frankrijk en hare leeraren de tolk te willen zijn van dit gevoel van dankbaarheid.“

Helaas! onze wenschen zijn niet verhoord. Het kruid heeft gesproken. Het bloed stroomt in Transvaal. Onze taak is niet af. Laat ons God vragen, dat Hij de oorlogsrampen lenige, dat Hij den duur er van verkorte, en dat Hij door de kracht zijner genade, uit die rampen voordeelen trekke voor de vermeerdering van zijn koninkrijk. Geloof mij enz.

De Voorzitter der Classis,

A. GOUT

De Nationale Synode van het kanton Waadtland heeft hare Syn. Commissie verzoekt, om bij bevoegde autoriteiten stappen te doen, teneinde den strijd tegen het alcoholisme te steunen. O.a. door de slijterijen en tapperijen te verminderen en door de schooljeugd opmerkzaam te maken op de gevaren der drankgewoonten.

Wij ontvingen van den heer S. J. v. Wijck, vroeger Christ. hoofdonderwijzer te Heerenveen, thans te Krugersdorp, Transvaal, van 12 December een schrijven, waaruit wij o.a. het volgende ter informatie van vrienden en belangstellenden mededeelen.

„Reeds meer dan eenmaal was ik voor nemens in een of meer Nederlandsche bladen iets mede te deelen omtrent den bloedigen rampzaligen oorlog, die nu 2 maanden in dit werelddeel woedt, en welks verloop in geheel Europa, maar inzonderheid in Nederland, met zooveel belangstelling wordt nagegaan.“

Waarschijnlijk zou ik nog eenigen tijd hebben uitgesteld, indien ik niet tot de ontdekking was gekomen, dat sommigen in Nederland meenen te weten, dat ik tot de gewoonden behoort. Tot geruststelling van vrienden en familiebetrekkingen wensch ik hier dit bericht openlijk tegen te spreken. Niet alleen ben ik niet gewond, maar heb ook tot heden niet aan den oorlog deelgenomen.

Mijn arbeid aan het Secretariat van het Rode Kruis alhier is een voldoende reden voor mij om thuis te blijven; maar boven en behalve dat, zal geen Transvaalsch officier het in 't hoofd krijgen, om anders dan in de uitersten nood een Hollandschen schoolmeester op leeftijd naar het slagveld te zenden, die zeer goed met een stuk krijt en een liniaal kan omgaan, maar al een zeer gek figuur zou maken op een paard en met een muser.

Mijn oudste zoon is 7 December opgetrokken naar het toneel van den strijd en ligt in het lager voor Ladysmith. Mijn tweede zoon zou misschien ook al opgeroepen zijn, indien hij kon gemist worden op het Postkantoor alhier. . . .

Onder de ongeveer 200 door de Engelschen gevangen genomenen bij Elandsagte behoort ook zijn zwager de heer M. Ribbens, onderwijzer aan de staatsmodelschool te Pretoria. Bij het afzenden van den brief was alles wel.

Zeker zullen de Bazin-lezers die broeders en families met al onze benarde stamverwanten in hunne gebeden gedenken.

Scheurkalenders in de Kazerne.

Van den Heer Postma, Commandant der brigade Kon. Marechaussée, te Willemstad: als blijk van dankbaarheid voor de ontvangen Kalenders: 15 postzegels f 0,75

Van D. Verhorst, Marechaussée, Deventer: 5 postzegels à 10 ct., benevens een zeer bemoeiigend schrijven f 0,50

Door A. Drent, Wildervank: uit de bus der Jongel.- en Jonged.-v. f 5,—

Door den Heer N. Koops, Rotterdam: van J. G. v. d. Hoog, zijnde door P. Smit, te Schokland bijeenverzamelend onder de ingevroren schippers f 1,—

Door H. Kremer, Huisvader v. h. Militaire Tehuis, Amersfoort: van de dankbare soldaten f 2,75

„Het daghet uit het Oosten“, nadat het geruimen tijd nacht is geweest. En zie! dat licht komt allereerst uit de kazerne onzer Marechaussée's, die allen op bijzonder vriendelijke wijze hun dank voor de ontvangen Kalenders hebben betuigd; terwijl enkelen, zoals uit bovenstaande opgave blijkt, hun dankbaarheid in daden hebben getoond. En dat we ook thans weer uit Amersfoort iets van onze soldaten hebben, is ons bijzonder aangenaam.

Wat voorts de liefde vermag, blijkt het niet duidelijk uit hetgeen ons uit Wildervank en Schokland is gezonden.

Moge het zoo voortwaarts gaan, dan zullen ook dit jaar weer vele honderden Kalenders kunnen worden verspreid.

Voor alles onzen hartelijken dank!

E. KROPELDO.

Waddingsveen, 19—1—1900.

TJDREKENING, JAAR- EN EEUW-TELLING.

Uit de scheppingsgeschiedenis weten wij, dat de Heere God licht gaf in het uitspansel des hemels; het groote licht tot heerschappij des dags en het kleine licht tot heerschappij des nachts, ook de sterren, — om scheiding te maken tusschen den dag en tusschen den nacht, en tot teekenen en tot gezette tijden en tot dagen en jaren.

Deze wereld-urwerken gaf God den mensch, en deze had nu naar zijn redelijke vermogens te gebruiken, die de Heere hem ook gaf, om dag en nacht en gezette tijden, dagen, maanden en jaren, straks ook eeuwen, af te perken en te tellen.

Het is niet naar te vooronderstellen, doch ook historisch, en van thans nog levende volkeren bekend, dat zelfs de minst ontwikkelde mensch zijn dag- en nachttijd, en maand- en jaarkring, wist te bepalen; door waarneming van plaatselijke zons- en sterre-hoogte, van maangestalte en -stand, alsmede van den regelmatigen terugkeer dier hoogten en standen aan den hemel; door deze te vergelijken met een vast punt op de aarde, (huis, hoogte, heuvel, berg enz.); of door middel van de schaduwleugte; terwijl het kerven in een boom, of schrappen in een steen hem den tijd hielp tellen en meten.

De verscheidenheid van menschen en plaatsen kwam gevolglijk ook hierin spoedig aan den dag. De Hebreërs, de Syriërs, de Arabieren, denklijk ook de Babyloniërs en de Chaldeërs, telden b.v. bij maanden; gelijk nog heden ten dage de Turk en Mohammedaan. De Christenen rekenen bij zonnepaaren; welke zoo veel verschillen, dat 32 zonnepaaren gelijk 33 maanden zijn. Willen zulke volken dus met elkander in 't leven in aanraking komen, dan moeten zij noodzakelijk elkander ook op dit punt verstaan en de verscheidenheid vereffen, indien ze tot verwarring zou leiden. Dat op zichzelf echter niet noodzakelijk is. Die grootsche verscheidenheid is ook een gave der schepping, maar de mensch kan ze allicht door allerlei kwaad en onkunde, die ook hier insjup, bederven. Vooral zoodra de afgetrokken wetenschap haar woord doet gelden in het praktische leven, en bovendien gestemd wordt door „allerhoogst“ menschengezag.

De verschillende tijdrekeningen van vroeger en later wijzen het uit, dat ook in dezen elk volk zijn bestaan en wil en recht heeft. Met het feit, waar men begint te tellen, vangt reeds de eigenaardigheid en het verschil aan. De Schepping der wereld, 't begin der Olympiaden, der verwoesting van den eersten Tempel, de Macabeën, Christus' geboorte, Mahomeds vlucht, Amerika's onafhankelijkheid, de Fransche revolutie, — bij deze feiten, en nog meer, beginnen jaartellingen.

Bij de Christelijke jaartelling begint zelfs alras een wetenschappelijke strijd over den juiststen tijd en het juiste jaar van Christus' geboorte — naar Dionysius Exiguus of naar Riccioli; — en zij, die zich te wijs achten om met den Bijbel te rekenen, dolen geheel in 't blinde.

In de zestiende eeuw nam vervolgens het verschil in de tijdrekening over de lengte van het jaar een kerkelijk, ja een Christelijk karakter aan, tegenover de Heidensch-Romeinsche aera. Paus Gregorius XIII schafte den ouden Julianischen Stijl af, met een sprong van tien dagen, en voerde den nieuwen Gregorianischen Stijl in, met de nog geldende berekening van schrikkeljaren, eeuwen enz. Waarvan echter de Grieksche of Russische kerk uit kerkisme niet wilde weten.

Tot het jaar 2000 omtrent is het dan met de vereffening tusschen zonnetijd en burgerlijken tijd zowat naar den nieuwen Stijl in orde. Over de vereffening tusschen den waren zonnetijd en den middelbaren- en den klokke-tijd zullen we nu maar niet spreken. Ze doet zich viermaal per jaar, in 't verschil van lengte tusschen voormiddag en namiddag, kenbaar waarnemen. En sedert spoorlijnen en telegraafdraden de aarde onspannen als een net, is men zelfs voor de orle van het verkeer tot vereffening van den plaatselijken klokke-tijd moeten komen, en heeft men „spoortijden“ vastgesteld. Ja, gedecreteerd; de regeringen en volksraden moesten door een besluit orde in de wanorde scheppen.

De bekende anecdote is verwerkelijkt in 't leven, is geen onzin meer. — „Hoe laat slaat het daar?“ — vroeg Koningin Anna van Engeland. En eene kruiperige hofdame antwoordde: „266 laat, als uwe Majesteit beveelt“. . . .

In het persdebat over het jaar 1900, of dit behoort tot de 19e dan tot de 20e eeuw, is weder gebleken, dat de werkelijkheid van het leven metterdaad zoo bestaat. De Duitsche Keizer heeft immers bevolen, dat de intrede der 20e eeuw met Nieuwjaar gevierd zou worden? Zoo stumperig en onbeholpen zijn wij menschen nog, dat we niet eenmaal

precies kunnen zeggen, hoe laat het is; en we ook daarin van anderen afhankelijk zijn; ja dat we niet eenmaal kunnen tellen, althans ook dit niet gelijk op doen.

M. i. toch kunnen we alle voornoemde historische niet uit te maken vragen en niet weg te nemen oneffenheden bij deze kwestie laten liggen; want in betrekking tot laatste genoemde vraag, is het naar mijn bescheiden meening duidelijk, dat een van de twee richtingen niet goed kan tellen. Of zij, die 1900 tot de 20e eeuw rekenen te behooren, of zij die 1900 het laatste jaar der 19e eeuw noemen; waartoe ik behoort.

Wil men de voornoemde verschillen en verscheidenheden van tijdrekeningen van zonne-, sterre-, maan- en burgerlijke jaren enz., van Bijbelschen, Julianischen en Gregorianischen Stijl niet overstappen, dan blijven we stellig in het onzekere zweven van een onvereffend tijdsaldo van omstreken een half dozijn jaren; alsdan behoeven we dus niet over één jaar te twisten. Ik voor mij wil daarom de kwestie tot een eenvoudige, alledaagsche telkwestie herleiden; zoals er reeds bestaan o.a. in de uitdrukkingen: over 8 en over 14 dagen.

De ongelijkheid van rekening en sprake in dezen, — welke in onze dagen de spraakverwarringen ook nog komt vermeederen, — is m. i. vooral te wijten aan het niet juist tellen.

Wel van m'n leven, zou ik niet kunnen tellen? . . . Een, twee, drie enz. . . . Dus die groote wiskunstenaars, die het andere gevoelen voorstaan, kunnen niet tellen? . . . Te dwaas, te eigenwijs, echt pedant om zoo iets te zeggen! . . . En toch meen ik, is dit zoo. Ik voor mij geloof, dat het geen hooge reken- maar een eenvoudige tellout is. Die wetenschappelijk het naast te verklaren is uit de verwarring van de uitdrukkingen „jaar één“ en van „eerste jaar.“

Wat is tellen? Immers het geregeld opnoemen van de namen der hoeveelheden, door de eenheden gevormd. De eerste eenheid die bestaat, wordt dus het eerst geteld. Dat eerste springt men vooral niet over. Niemand wil dat. En toch wordt het gedaan; indien men beweert, dat het eerste jaar niet jaar één is; en indien men, in de hangende kwestie, van jaar één eerst spreken kan, als dit v o o r b i j is, wanneer men zich dus reeds in het daaropvolgende tweede jaar bevindt. Wanneer men aldus wil tellen, moet men e l k e eerste eenheid, elk jaar, (dag of uur) jaar nul noemen. Een ander soort van nihilisme dus; echt negeeren.

Maar wanneer men een jaar nul stelt, waar is dan ergens het begin te zoeken? Het is m. i. niet te onderstellen, niet te vinden, niet aan te wijzen, nul is niets. Een jaar nul bestaat niet; dus ook zijn begin niet. „In den beginne schiep God den hemel en de aarde . . . Toen was het avond geweest en het was morgen geweest; de eerste dag.“ Dag één dus. Neen, dag nul, zegt de andere telwijze. Dag nul is er nooit geweest, dan ook het begin niet. M. i. is deze gevolgtrekking duidelijk, logisch, zonder consequentie-makerij.

Vanzelf gaat deze telkwestie niet buiten de taal om.

Tusschen jaar één en eerste jaar is evenveel verschil als tusschen een hoofdtelwoord en een rangtelwoord, tusschen een voorwerp en zijne hoedanigheid, tusschen het wezen en zijn naam, en als tijddel evenveel verschil (al naar wat men ermede uitdrukt) als tusschen tijdstip en tijdduur. Ook vandaar verwarring. Daargelaten, dat men dikwerf die twee uitdrukkingen verwisselt, en om de kortheid inplaats van „eerste jaar“ „jaar één“ zegt.

Het eerste jaar der schepping was dus jaar één. Jaar nul bestond en bestaat niet. Het eerste van een menschenleven is zijn jaar één. Zoodra hij v e r j a a r t, begint jaar twee. Maar wij zijn onvolmaakte menschen, en onze hulpmiddelen zijn onvolmaakt; zoodat onze taal zelfs soms tekort schiet om duidelijk voor te stellen. Daarbij is er onderscheid tusschen beschrijving en berekening, tusschen de voorstelling in woorden en die in cijfers.

Wanneer wij dateeren, schrijven wij jaar, maand en dag op, waarin wij zijn, die loopende zijn. Niet, die voorbij zijn. Dat zou een leugen wezen bovendien; menschen van het oogenblik, die we zijn. Alleen de God-mensch kon en mocht het verleden met het heden en den tijdduur, of het toekomstende, verbinden, ja de taal daarvoor kneden, door te zeggen: „Eer Abraham was, ben ik.“ Wij moeten bescheiden er zijn.

De meeste menschen zeggen op de vraag naar hun leeftijd b.v.: „Ik ben 43 jaar“. Daarachter bedoelende: „Ik ben 43 jaar oud geworden“. Men noemt liever het jaar, dat voorbij is, dan dat waar men nog in is. Toch zijn er ook streken in ons vaderland, waar men geregeld het jaar noemt, dat loopende is. Daar zou men dus zeggen op de vraag: „Hoe oud zijt gij? Ik ben 44 jaar“, bedoelende in mijn 44ste.

Reeds bij de 4 hoofdregelen der rekenkunde wordt b.v. opgegeven uit te rekenen: Hoe oud is iemand 17 Januari 1900 des voorms. half elf, die 28 November 1854 des nam.'s kwart voor acht geboren is? Dan schrijft men de uren en dagen en maanden en jaren op, die voorbij zijn. Aldus:

jaren	maanden	dagen	uren	minuten
1899	— 0	— 16	— 10	— 30
1853	— 10	— 27	— 19	— 45

45 — 1 — 18 — 14 — 45

is die mensch oud.

Volgens hen nu, die een jaar nul aannemen, mag deze voorstelling niet gebruikt worden. Maar bovendien, zij worden tot de consequentie gedreven om een van beide te doen, of deze voorstelling te volgen, — of hun wijze van jaartelling ook toe te passen bij maand- dag- en uurtelling; alsof onze datum bedoelde jaar, maand, dag en uur, dat achter ligt, reeds voorbij is.

Doch daar wij hier ter plaatse op die cijfering niet verder kunnen ingaan, stap ik

hiervan af. Ik voor mij begrijp niet, hoe 't mogelijk kan zijn, het eerste jaar niet jaar een te noemen; of het honderdste jaar niet jaar honderd.

Van welke tijdkring men maar wil. Een jaar nul te stellen, kan niet. In het eerste jaar der schepping, 18 Augustus b.v., waren wel nul jaren voorbij (als men het in cijfers voorstellen wil) maar van dat eerste jaar, van dat jaar één, waren toen toch 7 maanden en van de achtste maand 17 dagen verlopen.

In Duitschland is nu op 'allerhoogst' bevel aangenomen, dat de twintigste eeuw met het jaar 1900 begonnen is. Of hier ernst van gemaakt wordt, weet ik niet. En of daar niet allerlei netelige kwesties uit kunnen voortkomen van astronomischen, administratieven en juridischen aard, laat ik daar. Ten slotte wil ik slechts op eene groote inconsequentie wijzen.

Het honderdste jaar behoort dus volgens de Duitschers niet tot het getal honderd. Honderd is gelijk aan negenennegentig, volgens hen. Als nul gelijk één was, is ook negenennegentig gelijk honderd. Dat is in zoover consequent; behalve dat het geen tellen is. Maar grootelijks inconsequent is het, dat nu de twintigste eeuw gedeclareerd is. Neen, Majesteit, nu men het eerste jaar niet meetelt, nu ook de eerste eeuw niet. Waaruit volgt, als men tellen kan, dat voor de Duitschers met 1900 de negentiende eeuw pas begonnen is. Omtrent een paar jaren is de wetenschap nog onzeker, en mag verschil bestaan van meening; doch niet alzo met een wettig. Met een wettig solt men maar niet zoo.

Derhalve wie in 1900 de 20e eeuw laat beginnen, zij minstens consequent, en zegge, dat voor hem de 19e eeuw pas is ingetreden!!!

Nu in de pers en ook in de Bazuin over deze zaak geschreven is, en er reeds vroeger in een paar regels door mij op gewezen werd, wilde ook ik mijne meening eens in 't kort laten hooren. Wie er niet van weten wil, sla het gerust over als een artikel nul. Intusschen trek ik er deze les uit.

Zijn wij, en is de wetenschap, en de verlichting onzer eeuw, met alle uitnemende hulpmiddelen en nieuwgevondene natuurkrachten, nog zóó zwak, dat wij eigenlijk niet eenmaal precies kunnen zeggen, hoe laat het is — of hoe het met onze tijdingen is, — dat dit ons te meer leere onze dagen te tellen, om een wijs hart te bekomen. Zijn de baren onzes hoofds geteld, hoeveel te meer de oogeblikken onzes levens.

Onze kracht en wijsheid zij het geloof, dat onze tijd van God en in Gods hand is. Hij weet ook van hoedanige eeuw wij zijn. En al telt en noemt en leert de wetenschap het soms anders, de gangen der eeuw zijn zijne.

C. M.

19 Jan. 1901.

Boekaankondiging.

Portret van Kruger.

Bij den Uitgever J. de Gruyter te Schoonhoven is een fraai en goed gelijkend portret verschenen van den President der Zuid-Afrikaansche Republiek.

De Uitgever biedt hierin zijn eersteling aan en is, door eene gelukkige keuze geleid, reeds van te voren van een goed debiet verzekerd.

Het portret is naar de laatste photo in Sept. 1899 gemaakt en beveelt zichzelf door zijne goede gelijkenis aan.

De prijs is slechts 25 cents en met lijst niet meer dan 75 of franco per post 90 cents.

Wij twijfelen niet, of velen zullen zich in deze dagen een portret van dezen eenvoudigen Christen en genialen staatsman willen aanschaffen.

Aan den Uitgever dank voor het exemplaar, dat hij aan de Theol. School ten geschenke aanbood.

Jaarboekje voor de Gereformeerde Kerken in Nederland voor het jaar 1900. Eekhuizen, P. van der Sluys.

Dit vriendelijk Jaarboekje handhaaft zijn ouden roem. Het beleefte thans al zijn vijf en veertigsten jaargang, maar het wordt er met de jaren beter op. Het rust niet op de lauweren van weleer, maar spant zich in, om aan de concurrentie het hoofd te bieden en ieder jaar te winnen aan degelijkheid en belangrijkheid. De samenstellers, *Dr. H. G. de Jonge* en *Dr. A. van der Sluys*, hebben eer van hun werk. Men vindt in dit Jaarboekje van alles en allerlei: kalender, watergetijden, jaargetijden, Christ. feestdagen, verjaardagen der Vorstelijke familie, ministerie, leden van Eerste en Tweede Kamer, weekmarkten en dan alles, wat betrekking heeft op en in betrekking staat tot de Gereformeerde kerken, te veel om te noemen. En als toegift ontvangt men nog een Mengelwerk met mooie bijdragen van *Dr. van der Sluys*, *Dr. van der Linden*, *Dr. J. Dekker* enz. De prijs voor al dit wetens- en lezenswaardige is slechts dertig cents. Met zijne voorgangers vormt dit Jaarboekje voor 1900 eene kostelijke bron voor de geschiedenis van de Gereformeerde kerk in Nederland. Moge het bij velen, gelijk tot dusver, een gunstig onthaal vinden.

BAVINCK.

ADVERTENTIE.

Voor de vele bewijzen van deelneming in onze droefheid over het overlijden van onze innig geliefde Echtgenoot, Moeder, Behuwd- en Grootmoeder, *D. ESSELINK-COLENBRANDER*, betuigen we onze hartelijken dank.

Mede namens Kinderen, Behuuden Kleinkinderen, *G. ESSELINK*.

GEESTEREN, 23 Jan. 1900.

Allen, die blijk gaven van belangstelling bij de ziekte en het overlijden van onze geliefde Echtgenoot, Moeder, Behuwdmoeder en Grootmoeder, worden bij dezen hartelijk dank gezegd.

Namens allen, *E. J. BOSCH*.

ZWOLLE, 20 Jan. 1900.

Heden ontsiep in zijn Heere en Heiland onze geliefde Echtgenoot en Vad. r. de Weleerw Heer

R. H. VOS,

in leven predikant bij de Geref. kerk te Veendam, in den ouderdom van ruim 60 jaren.

Wed. R. H. VOS —

ASSIES

E. VOS.

H. VOS

VEENDAM,

31 Dec. '99.

Heden ontsiep, zacht en kalm in zijn Heere en Heiland, onze geliefde Herder en Leeraar

Dr. R. H. VOS,

in leven predikant bij de Geref. kerk te Veendam, in den leeftijd van ruim 60 jaren. Veel verliezen wij in hem, die 19 jaren lang de gemeente diende; doch wij wenschen Gode te zwijgen. Sterke de Heere ons en zijn dierbare betrekkingen.

Namens den Kerkeraad,

A. BOITEN, Praeses.

H. DRENTU, Scriba.

VEENDAM,

31 Dec. '99.

Heden overleed in haren Heer en Heiland, Meijuffrouw

ANNIETJE TEN HAVE,

in den ouderdom van 77 jaar en ruim 4 maand-n.

J. MOOLHUIZEN.

Execut. Testam.

BEILEN,

14 Januari 1900.

Heden behaagde het den Heere onzen geliefden broeder, den Oud-Ouderling

L. BROEKHUIZEN,

in den gezegenden ouderdom van 76 jaar tot zich te nemen.

Hij diende bijna de helft zijns levens de Gereformeerde kerk alhier, eerst als Diaken, daarna als Ouderling, totdat hij in 1898 wegens ouderdom en zwakheid des lichaams zijn ambtelijk werk niet meer verrichten kon.

Onder ons zal zijn gedachtenis in zegening blijven.

De Kerkeraad der Geref. kerk te Meppl.

T. NOORDEWIJER, Praeses.

J. J. BOORSMA, Scriba.

MEPPL.

16 Jan. 1900.

In den hoogen ouderdom van bijna 81 jaar is heden overleden onze Oud-Ouderling

F. A. Middelkoop.

Vele jaren heeft hij de kerk hier als Opziener gediend en was als zoodanig bij menig een geliefd.

Mocht hij enkele weken voor zijn heengaan nog getuigen van de onveranderlijke trouwe zijns Gods, thans is hij verlost van een lichaam der zonde en des doods en is hij ingegaan in de ruste, die er overblijft voor al het erfdeel des Heeren.

Namens den Kerkeraad,

Dr. A. MULDER, Praeses.

D. VAN DER VALK, Scriba.

SCHOONREWOERD,

17 Jan 1900.

Heden overleed, zacht en kalm, in haren Heere en Heiland, onze geliefde Moeder, Behuuden Grootmoeder

MARTHA PIETERS BAKKER,

in den ouderdom van 87 jaren en 3 maanden, sedert 1864 Weduwe van wijlen *IR. PIETERS TOPPEN*.

Uit aller naam,

JOH. TOPPEN.

GARRKLSWEER,

19 Jan. 1900.

Heden ontsiep zacht en kalm, in zijn Heere en Heiland, onze waarde Broeder

KLAAS PILON,

in den gezegenden ouderdom van bijna 83 jaar.

Vele jaren heeft hij de kerk alhier gediend, eerst als Diaken daarna als Ouderling.

Thans is hij verlost van een zwak lichaam en ingegaan in de ruste, die er overblijft voor al het volk van God. Zijne nagedachtenis zij ons tot zegening.

Namens den Kerkeraad der

Geref. kerk te Stedum,

Dr. J. HUIZENGA, Praeses.

STEDUM,

19 Januari 1900.

Hedenmorgen overleed, in de hope des ewigen levens, onze geliefde Broeder

LEENDERT VAN BREUGEL,

in den ouderdom van 85 jaren.

Langen tijd diende hij met zijne eigenaardige gaven de gemeente als Ouderling.

Nu rust hij volkomen van zijn arbeid en geniet het loon des rechtvaardigen.

De Kerkeraad der Geref. kerk,

J. A. GOEDBLOED, Praeses.

W. H. VAN HELDEN, Scriba.

NIKUWENDIJK,

23 Jan. 1900.

Het behaagde den Heere van leven en dood uit ons midlen weg te nemen ons medelid

HEIN DE BOER,

in den ouderdom van 19 jaren.

Den 18en Januari 11 vond hij zijn graf in de golven. Trooste de Heere zijne bedroefde betrekkingen en zij dit plotseling sterven voor ons een ernstige wekstem ten leven.

Namens de Ger. Jongelingsver. »De Jonge Samuel»,

J. SNOEK, Pres.

J. H. VAN DOORN, Secr.

URK,

23 Jan 1900.

Een fats. pers. van de Ger G. ongh. m. l. buiten werkzaamheden, zag zich gaarne weder in een positie geplaatst.

Van z. g. getuige voorzien en desverlangd borg kunnen stellen.

Brieven onder **No. 1** aan den Boekh. ZALSMAN te KAMPEN.

Tegen **1 Mei a.s.** wordt aan de **Geref. Bewaarschool** te WINTERSWIJK eene

HOOFDONDER WIJZERES

gevraagd, lid eener Geref. kerk, lieft gediplomeerd.

Sollicita'tien met volledige inlichtingen voor of op **15 Febr. a.s.** aan den Secr. der commissie.

BERN. J. ANDRIESEN.

Gecommitteerden van den Kerkeraad der Gereformeerde kerk te ROTTERDAM A maken bekend, dat van de **Leening 1886** zijn uitloot de Nummers **51, 75, 107, 226, 234**, en dat de betaling hiervan, evenals van de coupons der leening, zal plaats hebben in de maand **Februari**, elken **Maandag**, avond van **8-10 ure**, in de groote kerkeraadskamer aan de Raampoorstraat.

Namens den Kerkeraad,

DE GECOMMITTEERDEN.

4% GELDLEENING »VELDWIJK».

Door de vele aanvragen om plaatsing in een onzer Gestichten heeft onze Vereniging weder een nieuwe **4% geldleening** à **f 250000,—** uitgegeven, verdeeld in stukken van **f 1000,—**, **f 500,—**, en **f 100,—**.

In het begin van Februari zal het Bestuur moeten beslissen of wij tot uitbreiding zullen overgaan, hetwelk alleen zal afhangen van de omstandigheid of er voldoende in deze geldleening is deelgenomen.

Met aandrang wordt een ieder uitgenoodigd deel te nemen in deze geldleening, hetzij door nu reeds de storting te doen plaats hebben, hetzij door toezegging op een nader aan te geven datum aan den Algemeenen Penningmeester:

S. Baron van HEEMSTRA.

AMSTERDAM, 23 Jan. 1900.

Keizersgracht No. 647.

De uitgever van het oorspronkelijk Duitsch werk van:

FR. OEHNINGER,

Geschiedenis van het Christendom

bericht mij heden, dat er nu **30.000** exempl. van dit boek geplaatst zijn. In korten tijd dus een enorm succes, en ook te verwachten van een boek als dit is.

De Hollandsche bewerking is dan ook warm aanbevolen door Prof. Dr. H. BAVINCK, Dr. A. J. TH. JONKER, Dr. L. LANDWEHR, Dr. H. M. VAN NES. Redactie: *Het Oosten, de Nederlander, de Standaard, Ned. Dagblad, Geref. Kerk, Jongelingsbode* enz. enz. enz.

Prijs van dit kostelijke werk, met 125 fraaie platen versierd en van ruim 500 bladz. slechts **f 3,50** in linnen en **f 3,90** in leder gebonden.

Uitgave van J. M. BREDÉE te Rotterdam.

ECHTPAAR

zonder inwonende kinderen **gevraagd** in het Christelijk gesticht voor Krankzinnigen »DENNENOORD» te ZUIDLAREN, om aan het hoofd van een paviljoen te staan. Leeftijd beneden **45 jaar**. Zich aan te melden voor **15 Februari 1900** bij den Ge-neesh. directeur **Dr. SCHUURMANS STEKHOFEN.**

TE KOOP

voor billijken prijs een zeer groote

AMERIKAANSCH KACHEL,

zeer geschikt voor groote zaal of kleine kerk. Te beviagen onder motto **„Hetios”** aan den Uitgever van de Bazuin te KAMPEN.

NIEUWE BRIEFKAARTEN,

met of **zonder firma** bedrukt, worden dagelijks **franco** verzonden voor **f 2,25 per 1000**, door **ZALSMAN** te KAMPEN.

Wat zegt de Schrift?

Onder dezen titel verschijnt bij **Gez. MEERBURG** te HEUSDEN een Maandblad tot bevordering van het rechte lezen en onderzoeken van Gods Woord, 16 bl. v. 2 kol. royaal 80. met omslag; f 1,50 p. jaar; onder red. van Prof. L. LINDEBOOM No. 1 is, op aanvraag, ter kennismaking te bekomen bij den uitgever. Wie vijf abonnees bezorgt, ontvangt den eersten jaargang gratis. Advertentiën 10 ct. per regel; bij abonnement, minder.

Spoedige opgave van intekening wordt vriendelijk verzocht.

Bij **ZALSMAN** te KAMPEN verschijnt:

Het Doctorenambt.

RIEDIE

bij de overdracht van het Rectoraat aan de Theol. School te Kampen,

op **6 DEC.**

DOOR

Dr. H. BAVINCK,

Prijs 90 ct.

Alle Boekh. nemen bestellingen aan, en na ontvangst van het bedrag wordt het **franco** verzonden.

OPRUIMING.

1. **H. E. DOSKER:** Levensschets van **Dr. A. C. van Raalte**. Een man krachtig in woorden en werken. Een der vaders van de Scheiding in Nederland en Stichter van de Hollandsche Kolonie in den Staat Michigan, Noord-Amerika. Uit oorspr. bronnen bewerkt (geb.) prijs f 2,75 thans f 1,—

2. **C. v. PROOSDII:** Theodorus Beza. Medearbeider en opvoeder van Calvijn. Met portret en 5 Emblema's. Prijs f 2,40 thans f 1,—

3. **Mr. L. W. KEUCHENIUS:** Prikkelen en nagelen; met portret. Prijs f 0,75 thans f 0,40

4. **S. VAN VELZEN:** Avondstemmen, met portret. Prijs f 1,— thans f 0,50

Zij die de 4 bovenstaande werken bestellen, ontvangen er **gratis** bij 1 ex. van het **Gedenboek**, uitgegeven bij gelegenheid van het 25-jarig bestaan van »de Standaard» 1 April 1897.

Na inzending van postwissel volgt **franco** toezending door **JOH. T. DE LANGE**, boekhandelaar te ERMELOO.

WIE

5 stuivers postzegels zendt aan **ZALSMAN** te Kampen, ontvangt daarvoor per omgaande post franco

EEN BOEKJE,

waarin tal van goede recepten door een **Vecarts**, voor ziekten van

paarden,

koelen

en varkens.

GOEDE BOEKEN

voor veel verminderden prijs.

FUNCKE, Paulus te water en te land, gebonden f 3,— thans f 1,90

FUNCKE, Zielestrijd en Zielevrede, gebonden f 3,— thans f 1,90

FRANCKEN, Kern der Christ.

leer, gebonden f 1,30

JAMES, Geschen van een

Christ vader aan zijne opwas-

sende kinderen, f 4,40 thans f 2,20

JAMES, Het Huisgezin. Be-

stuur en vermaningen aan al

deszelfs leden, f 3,60 thans f 1,80

JAMES, Gids voor Jongelin-

gen, die het ouderlijke huis

verlaten, f 1,40 thans f —,60

Compleete uitgave van de

Officiële stukken betreffende

den uitgang uit het Ned. Herv.

Kerkgenootschap, f 5,— f 3,—

BOSTON, Vier-voudigen

staat, f 2,— f 1,—

v. **VELZEN**, Feeststoffen,

f 1,75 f 1,—

JACOB GROENEWEGEN,

Lofzangen Israëls f —,45

BEECHER STOWE, Kleine

vossen in 't gezin f —,75

Vierstemmige Psalmbok, ge-

bonden f 2,50

Men zende postwissel aan **ZALSMAN**

te KAMPEN.

Is verschenen bij **J. H. BOS** te KAMPEN:

Het Tolstoyisme

EN

de leer van het niet-wederstaan

DOOR

G. WISSE Jr.,

Predikant te Gouda.

110 bladz. prijs f 0,75.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:

Voor de Vereeniging:

Aan Contributien:

Door den heer T. van der Bink te Renkum f 23,50; door den heer T. Kuiper Dijk te Hilversum, uit Ankerveen f 5,50; door **Dr. H. van Dijk** te Gaast f 46,50; door den heer **A. W. de Leuw Jr.** te Schoonrewoerd f 70; door den heer **P. van Loon** te Gaaum f 52; door den heer **G. v. Waa** bergen te Mijnsheerenland f 9,44½; door den heer **P. van Reenen** f 118,50; door het Locaal comité te Harderwijk uit Harderwijk f 58; uit Ermelo f 40; uit Nunspeet f 3,50; door den heer **J. Dijk** te Strijen 1e storting f 80; van den heer **D. Lam** te Nieuwveen f 2,50; door **Dr. G. Boeken** to St. Anna f 4,50; door den heer **J. H. Pen** te Wetering f 10,50; door den heer **J. van der Waals** te Nijkerk n/d V. f 204.

Aan Collecten: (voor de Theol. faculteit.)

Van de Geref. kerk te Scheemda f 6,70; van idem te Schevening-n B f 17,50; van idem te Bedum B f 9,38; nagift f 0,62, samen f 10.

Aan Schenkingen